

BETÆNKNING**Afgivet af Lovudvalget****vedrørende**

FM 2024/70: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at nedsætte en kommission med henblik på indførelse af strafferammer i kriminalloven for Grønland. Kommissionens arbejde forelægges til Inatsisartut senest EM2025.

FremSAT af Kuno Fencker

FM 2024/100: Forslag til inatsisartutbeslutning om at pålægge Naalakkersuisut at rette henvendelse til rigsmyndighederne med henblik på at iværksætte det nødvendige forberedelsesarbejde, der skal danne grundlag for at indføre en grønlandsk straffelov

FremSAT af Anna Wangenheim

Afgivet til forslagernes 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Anders Olsen, Siumut, formand

Medlem af Inatsisartut Mette Arqe-Hammeken, Naleraq

Medlem af Inatsisartut Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Kuno Fencker, Siumut

Udvalget har efter 1. behandlingen den 16. april under FM2024 gennemgået forslagene.

Forslagernes indhold og formål

Kriminalitetens omfang og udvikling, samt initiativer til at nedbringe den i form af forebyggelse og foranstaltninger, er emner af væsentlig betydning for retssikkerheden, og dermed også for den almindelige oplevelse af velfærd.

FM2024/70

Med dette beslutningsforslag lægges der op til, at Naalakkersuisut skal nedsætte en kommission med henblik på indførelse af strafferammer i kriminalloven for Grønland.

Formålet med strafferammer vil være dels at gøre det lettere for domstolene at udmåle passende foranstaltninger, dels at skabe større offentlig viden om konsekvenserne af kriminelle handlinger, hvilket kan forbedre retssikkerheden og have en forebyggende virkning.

Kommissionens arbejde skal senest forelægges for Inatsisartut under efterårssamlingen i 2025.

FM2024/100

Med dette beslutningsforslag lægges der op til, at Naalakkersuisut skal rette henvendelse til rigsmyndighederne med henblik på at iværksætte det nødvendige forberedelsesarbejde, der skal danne grundlag for at indføre en grønlandsk straffelov.

Formålet med en straffelov i stedet for den nugældende kriminallov er ønsket om indførelse af hårdere straffe, da de nuværende foranstaltninger anses for at være for lempelige.

Førstebehandling af forslagene i Inatsisartut

Under førstebehandlingen var der enighed om, at kriminalitet og retspolitik er emner, som det er nødvendigt jævnlige at drøfte for at kunne træffe tidssvarende forholdsregler. Inatsisartut har således behandlet 14 punkter i denne valgperiode, og har som eksempel senest behandlet spørgsmålet om varigheden af foranstaltninger ved personfarlig kriminalitet som vold og drab under en forespørgselsdebat i efteråret 2023.

Herudover gjorde der sig forskellige synspunkter gældende:

Nogle medlemmer er generelt tilfredse med kriminalloven og det nuværende foranstaltningsniveau, men ønsker yderligere tiltag i forhold til tidlig indsats, forebyggelse og resocialisering.

Andre medlemmer ønsker derimod indførelse af strafferammer i kriminalloven, henholdsvis en egentlig straffelov, med mulighed for skærpelse af sanktionsniveauet.

Nogle af de spørgsmål og emner, der blev diskuteret, var blandt andre gerningsmandsprincippet over for gerningsprincippet, hjælp/mangel på hjælp til ofre og deres pårørende i forhold til den megen fokus, der er på gerningspersonen, om foranstaltningsniveauet står i rimeligt forhold til den begåede kriminalitet og straf kontra foranstaltninger.

Debatten i Inatsisartut kom vidt omkring og afspejlede således forskellige retspolitiske strømninger, synspunkter og grundlæggende holdninger.

Naalakkersuisut oplyste, at der i 2023 var indgået en samarbejdsaftale med en forsker på Ilisimatusarfik om en undersøgelse af ”Kriminalretlige domme, foranstaltninger og holdninger i Grønland”.

Under Lovudvalgets orienteringsmøde med Naalakkersuisoq for Justitsområdet den 1. maj blev aftalen mellem Naalakkersuisoq for Justitsområdet og Ilisimatusarfik udleveret. Det fremgår heraf, at *”Formålet med undersøgelsen er at bidrage til et troværdigt billede af det aktuelle foranstaltningsniveau i Grønland samt, hvorledes den grønlandske befolkning henholdsvis forventer niveauet er og mener, det bør være.”*

Naalakkersuisut foreslår, at der, efter at undersøgelsens resultater foreligger, nedsættes en ekspertgruppe, der skal beskrive, hvad konsekvenserne ved indførelse af en straffelov eller strafferammer i den grønlandske kriminallov vil være. Det skal nærmere beskrives i et kommissorium, hvad temaerne for ekspertgruppens arbejde skal være, hvem der skal deltage i ekspertgruppen, og hvornår arbejdet forventes tilendebragt.

Naalakkersuisut stillede på denne baggrund følgende ændringsforslag:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om at pålægge Naalakkersuisut at udarbejde et kommissorium til en ekspertgruppe, der skal vurdere, om kriminalloven og retsplejeloven er forsvarligt indrettet, hvis målet er bevarelsen af et retssamfund med en høj grad af retssikkerhed og med tilstedeværelse af en stærk retsfølelse. Kommissoriet skal beskrive processen for arbejdet med, om der bør indføres strafferammer i den grønlandske kriminallov, blandt andet på baggrund af den igangsatte undersøgelse af sanktionsniveauer og befolkningens holdninger. Kommissoriet skal fremlægges på FM2025.

Endelig fremsatte Naleraq følgende ændringsforslag:

Forslag til inatsisartutbeslutning om at Naalakkersuisut henvender sig til den danske rigsmyndighed med henblik på at hjemtage kriminalretten samt retsplejen.

Imidlertid opfylder dette ændringsforslag ikke Inatsisartuts formkrav om identitet mellem et forslag og et tilhørende ændringsforslag, idet der ikke er den fornødne overensstemmelse mellem de to beslutningsforslags temaer om indførelse af strafferammer i kriminalloven, henholdsvis indførelse af en egentlig straffelov, og ændringsforslagets tema om hjemtagelse af kriminalretten samt retsplejen.

Udvalgets behandling af forslagene

Den 1. maj 2024 afholdt Lovudvalget et orienteringsmøde med Naalakkersuisoq for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling.

I forbindelse med orienteringsmødet blev bl.a. følgende baggrundsoplysninger fremlagt for udvalget:

Gerningsmandsprincip og gerningsprincip

Straffeloven:

§ 80. Ved straffens fastsættelse skal der under hensyntagen til ensartethed i retsanvendelsen lægges vægt på lovovertrædelsens grovhed og på oplysninger om gerningsmanden.

Stk. 2. Ved vurderingen af lovovertrædelsens grovhed skal der tages hensyn til den med lovovertrædelsen forbundne skade, fare og krænkelse samt til, hvad gerningsmanden indså eller burde have indset herom. Ved vurderingen af oplysninger om gerningsmanden skal der tages hensyn til dennes almindelige personlige og sociale forhold, dennes forhold før og efter gerningen samt dennes bevæggrunde til gerningen.

Kriminalloven:

§ 121. Ved valget og udmålingen af foranstaltning skal der tages hensyn til

- 1) lovovertrædelsens grovhed, herunder samfundets interesse i at modvirke handlinger af den pågældende art, og
- 2) gerningsmandens personlige forhold, herunder hvad der skønnes nødvendigt for at afholde den pågældende fra yderligere lovovertrædelser.

Konklusion: Resultatet er det samme. Begge principper skal vægtes lige højt.

Lovudvalget tager Naalakkersuisuts baggrundsoplysninger om gerningsprincippet og gerningsmandsprincippet til efterretning.

Det betyder, at der i forbindelse med en domsafsigelse tages hensyn til gerningspersonens personlige forhold, lovovertrædelsens beskaffenhed og befolkningens retsfølelse - både når der afsiges dom i henhold til den danske straffelov og den grønlandske kriminallov.

Praksis i alvorlige sager

12. april 2022 – Grønlands Landsret idømmer 9 år for drab på 11-årig pige i Aasiaat og slår samtidig fast, at udgangspunktet i drabssager er 7 år.

18. december 2023 – Qaasuitsoq Kredsret idømmer 10 år for drab og drabsforsøg i Qasigiannnguit samt trusler – dommen blev ikke anket

Naalakkersuisut har anmodet om at hæve foranstaltningsrammen fra 10 til 16 år, så der bliver luft til i de alvorlige sager at idømme mere end 10 år. Der skal være den samme mulighed i kriminalloven som i straffeloven.

- Ingen undersøgelser viser, at længere ”straffe” giver færre kriminalitet eller afholder den dømte fra ny kriminalitet efter løsladelse – tværtimod
- Ikke noget, der tyder på, at risiko for længere ”straf” vil have betydning for, om drab bliver begået, da der ikke opleves planlagte drab i Grønland, som man kender det fra DK, hvor der er drab relateret til bandekriminalitet, men snarere drab begået i affekt

Domstolene:

- Selv ved indførelse af strafferammer/foranstaltningsrammer vil det være domstolenes praksis, som tager udgangspunkt i lighedsprincipper og ensartethed i retsanvendelsen, der bliver afgørende
- Som det er i dag, idømmes jo ikke 10 års anstalt for tyveri i Grønland

I straffeloven er strafferammen for uagtsomt manddrab eksempelvis også 10 år, men hvis man eksempelvis påkører en person i spirituspåvirket tilstand, får man mellem 1 og 2 års fængsel.

I straffeloven er strafferammen for vold 3 år, men man får som udgangspunkt 40 dage for et knytnæveslag – det samme gælder i Grønland, hvor foranstaltningsrammen er 10 år.

Hvis der er en strafferamme fra 0-10 år, skal domstolene således inden for denne fastsætte en praksis. Der skal altid være luft til maksimum foranstaltningen, fordi der oftest vil kunne findes sager, der er en tand værre.

I straffeloven opererer man ikke med minimumsstrafferammer generelt – kun i enkelte bestemmelser findes de – eksempelvis drab, hvor man ikke kan idømme under 5 år.

Strafferammer i straffelov

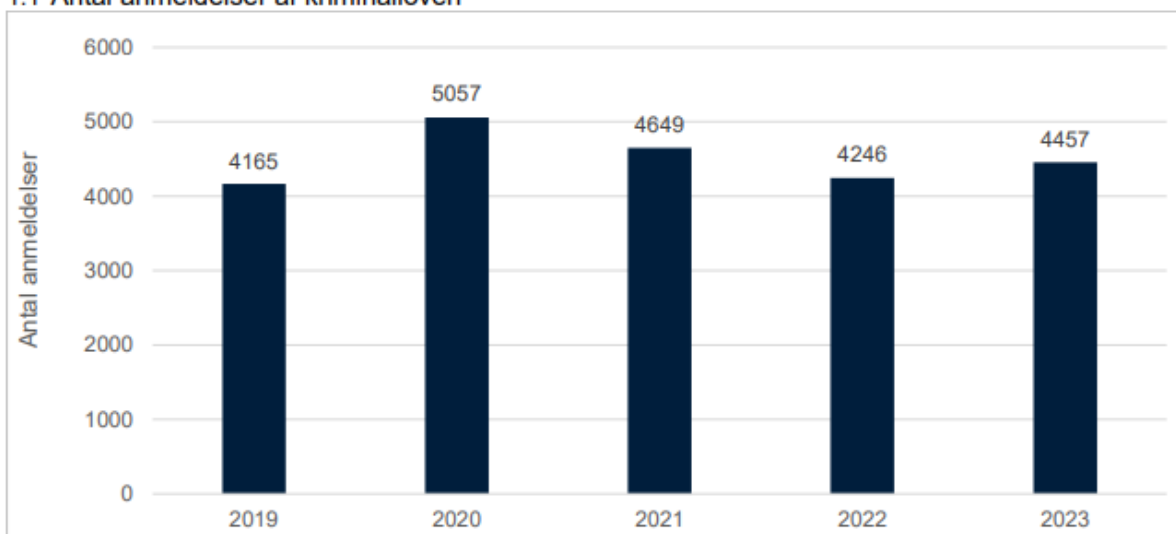
Overtrædelse	Strafferamme normal	Strafferamme særligt skærpende	Paragraf
Drab	5 år til livstid		237
Uagtsomt manddrab	4 mdr.	10 år	241
Simpel vold	3 år	6 år	244
Grov vold (rå, brutal eller farlig karakter)	6 år	10 år	245
Vold med døden til følge	10 år		246
Uagtsom vold	4 mdr.	8 år	249
Frihedsberøvelse	4 år	12 år	261
Menneskehandel	10 år		262a
Voldtægt	8 år	12 år	216, stk. 1
Voldtægt mod barn under 12	12 år		216, stk. 2
Blufærdighedskrænkelser	2 år	4 år	232
Røveri	6 år	10 år	288
Tyveri og indbrud, bedrageri, skyldnersvig, underslæb, afpresning m.v.	1 år og 6 måneder	6 år	285 og 286

De med rødt markerede strafferammer iht. den danske straffelov ligger over den nugældende foranstaltningsramme på 10 år iht. den grønlandske kriminallov, men som ovenfor anført har Naalakkersuisut anmodet om at hæve foranstaltningsrammen til 16 år.

Endvidere præsenterede Anna Wangenheim den 3. maj 2024 sit beslutningsforslag for udvalget, hvor hun uddybede sine synspunkter på baggrund af debatten i Inatsisartut.

Udvalget har også indhentet oplysninger om kriminalitetsniveauet i Grønland og sammenlignet det med niveauet i Danmark og på Færøerne.

1.1 Antal anmeldelser af kriminalloven

1.2 Antal anmeldelser af kriminalloven pr. 1000 indbyggere sammenlignet med Færøerne og Danmark (straffeloven)

	Grønland	Danmark	Færøerne
2023	78,4	48,3	12,0
2022	75,0	46,7	12,1
2021	82,1	46,0	10,2

Årsstatistik 2023, Grønlands Politi

Det kan således konstateres, at antallet af anmeldelser til politiet af overtrædelser af kriminalloven er relativt højt i Grønland.

På baggrund af de foreliggende oplysninger mener udvalget, at der mangler målrettet støtte til ofre og deres pårørende. Mange af de forbrydelser, der begås her i landet, er ganske alvorlige krænkelse så som vold, drab og seksuelle overgreb. Disse er ofte både chockerende og traumatiserende for ofre, familie, venner og lokalsamfund.

Under Retsvæsenkommissionens arbejde foregik der forsøgs- og udviklingsarbejde i Narsaq med en offervagtordning. Det er **på tide**, at vi får organiseret og finansieret denne form for hjælp. At blive offer for en forbrydelse må ikke efterlade ofret med et ringere funktionsniveau og en ringere livskvalitet.

I forbindelse med Lovudvalgets orienteringsrejse til København i marts måned fremlagde to yngre forskere fra Justitsministeriets forskningskontor dele af deres forskning. Det er Lovudvalgets absolutte ønske, at der fremover forskes langt mere i kriminalitetsområdet herhjemme. Udvalget savner blandt andet forskning om recidiv, således at vi som samfund får mere viden om, hvad der kan forebygge og nedbringe recidivet.

Endvidere sætter Lovudvalget pris på, at Naalakkersuisoq for Justits har truffet aftale om en forskningsundersøgelse med Ilisimatusarfik. Undersøgelsen resultater vil kunne give data og fakta vedrørende domstolenes praksis, fagpersoners og befolkningens holdninger og retsfølelse.

Lovudvalget ser frem til, at undersøgelsens resultater bliver fremlagt i foråret 2025. Det er udvalgets forventning, at der herved vil kunne tegne sig et billede af, hvordan vores kriminallov fungerer efter 15 år. Vi ser frem til at undersøgelsen kan danne et solidt grundlag for en politisk debat om revision af vores kriminallov.

Et flertal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut ønsker på den baggrund at fremsætte et ændringsforslag.

Forslagenes økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartuts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagens begrundelse.

Udvalget har noteret sig, at de 2 forslag i overensstemmelse hermed angiver de økonomiske konsekvenser ved forslagenes realisering således.

- FM2024/70:

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige:

Dette forslag vil føre til, at Naalakkersuisut indleder en sammensat kommission. Siumut vil bidrage til at finde de nødvendige midler herfor gennem forhandlinger til Finansloven for 2025. Før Naalakkersuisut's udarbejdelse af indledning for en sammensat kommission er påbegyndt, er det på nuværende tidspunkt uklart hvilke økonomiske konsekvenser dette forslag vil omfatte, idet der i tidligere kommissioner også er store forskelle på udgifterne der i deres natur er afhængig af opgavens nøjagtige beskaffenhed.

Med hensyn til Naalakkersuisut arbejder med at forberede en kommission, er det vurderingen, at der vil være tale om en ½ AC-fuldmægtig, som Siumut formoder kan ske indenfor eksisterende bevillinger.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private:

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne:

Kriminalprævention, ensartede og effektive sanktioner, som kan afskrække og påvirke potentielle gerningsmænd. Samfundet vil være i besiddelse af en kriminallov med strafferammer, som er tilpasset det nuværende samfunds behov og ønsker.

- FM2024/100:

De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige:

Det forventes, at det indledende forberedelsesarbejde i et vist omfang vil kræve administrative ressourcer for Selvstyret i form af, at der skal afsættes en AC-fuldmægtig svarende til et akademisk årsværk. Herudover vil der skulle bruges få administrative ressourcer fra Selvstyrets side. Området er ikke hjemtaget, så udgifterne til forberedelsesarbejdet skal afholdes af staten med kompensation til Selvstyret for forbrugte administrative timer.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv:

Ingen.

De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne:

Ingen.

Udvalgets indstillinger

- **Et flertal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit og Siumut** fremsætter følgende ændringsforslag:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om at pålægge Naalakkersuisut at udarbejde et kommissorium til en ekspertgruppe, der skal vurdere, om kriminalloven og retsplejeloven er forsvarligt indrettet med henblik på at sikre bevarelsen af et retssamfund med en høj grad af retssikkerhed og en stærk retsfølelse. Kommissoriet skal beskrive processen for arbejdet med indførelse af straffelov med strafferammer og den grønlandske kriminallov med foranstaltningsrammer, herunder en analyse af sanktionsniveauer og befolkningens holdninger. Kommissoriet skal fremlægges på FM2025.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslagene til 2. behandling.

Anders Olsen
Formand

Mette Arge-Hammeken

Harald Bianco

Asii Chemnitz Narup

Kuno Fencker